

Ақмола облысы білім басқармасының Степногорск қаласы бойынша «Ақсу кентінің № 2 жалпы білім беретін мектебі» КММ педагог-психологтарының 2025-2026 оқу жылындағы жұмысының талдау есебі.

Педагог-психолог жұмысының мақсаты: Білім алушылардың табысты білім алуы, дамуы, әлеуметтенуі және кәсіби білім беру траекториясын саналы түрде таңдауын қалыптастыру үшін психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік жағдайлар жасауға бағытталған психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді жүйелі ұйымдастыру.

Педагог-психолог жұмысының міндеттері:

1. Оқу үдерісінде білім алушылар мен тәрбиеленушілердің даму жағдайына психологиялық-педагогикалық талдау жасау, негізгі мәселелер мен олардың туындау себептерін анықтау, оларды шешу жолдарын айқындау, сондай-ақ ұжымның педагогикалық қызметі үшін қауіпсіз орта құру;
2. Оқу үдерісінде баланың психологиялық-педагогикалық мәртебесіне (статусына) және оның психологиялық даму динамикасына мониторинг жүргізу; білім алушылар мен тәрбиеленушілердің оқу қызметін даралауға (индивидуализациялауға) ықпал ету;
3. Білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының (МЖМБС) оқу нәтижелеріне қоятын талаптарының орындалуына ықпал ету;
4. Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің әлеуметтік қауіпсіздігіндегі, психологиялық денсаулығындағы мәртебелерді еңсеруге, мінез-құлықтың деструктивті түрлерінің, бейімделу (адаптация), оқу мен тәрбиедегі қиындықтардың алдын алуға бағытталған жеке дамытушылық және түзету-дамытушылық бағдарламаларды әзірлеу және енгізу;
5. Жаңа әлеуметтік тәжірибені саналы және белсенді меңгеру арқылы білім алушылар мен тәрбиеленушілердің қабілеттерін дамытуға және олардың өзін-өзі дамыту мен өзін-өзі жетілдіруге деген әмбебап оқу дағдыларын қалыптастыруға ықпал ету;
6. Білім беру үдерісіне қатысушылардың жеке құқықтарына нұқсан келтірмей, олардың бойында өзара көмек, эмпатия, жауапкершілік, өзіне деген сенімділік қағидаттарын, шешім қабылдау және белсенді әлеуметтік өзара іс-қимыл жасау қабілеттерін тәрбиелеу мен қалыптастыруда білім беру үдерісінің қатысушыларына жәрдемдесу.
7. Білім беру ұйымының қызмет тәжірибесіне психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік сүйемелдеу саласындағы ғылыми және практикаға бағытталған жетістіктерді тарату және енгізу;

8. Білім алушылар мен тәрбиеленушілерді әлеуметтендірудің тиімді жағдайларын жасау мақсатында, олардың жеке мүмкіндіктері мен ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, тұлғаға бағытталған тәсіл негізінде білім беру үдерісіне қатысушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді жүзеге асыратын педагогтар мен мамандардың пәнаралық, командалық өзара іс-қимылын қамтамасыз етуге ықпал ету;
9. Білім беру ұйымының алқалы органдарымен және білім беру, денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау, ішкі істер саласындағы мүдделі органдармен өзара іс-қимыл жасау.

Күтілетін нәтиже: Педагогтармен жоспарланған бірлескен жұмыстағы үйлесімділік. Психологиялық-педагогикалық қолдаудың дер кезінде көрсетілуі. Ата-аналардың психологиялық сауаттылығын арттыру. Бала тәрбиесі мәселелерінде ата-аналардың құзыреттілігін арттыру.

Балалардағы мектепке байланысты ситуациялық үрейді (мазасыздықты) азайту. Бейімделу (адаптация) үдерісінің кедергісіз өтуін қамтамасыз ету. Балалардың өмірлік белсенділігін, өзін-өзі бағалауын және өзіне деген сенімділігін арттыру.

Сапалық құрам

Санат	Саны	* белгіленгенін жерге мектеп немесе ТАӘ жазамыз
Барлық мектептер	1	«Ақсу кентінің №2 жалпы білім беретін мектебі» КММ
Мектептерде құрылған психологиялық қызмет (ПҚ) саны	1	«Ақсу кентінің №2 жалпы білім беретін мектебі» КММ
Педагог-психолог мөлшерлемесі көзделмеген		-
Қажеттілік	0	-
Барлық педагог-психологтар саны	2	Гемерлинг Наталья Геннадьевна Досова Гульмира Есенбаевна
Соның ішінде:		
Магистратура	-	
Педагог-модератор	-	
Педагог-сарапшы	1	Гемерлинг Наталья Геннадьевна
Педагог- зерттеуші	-	
Санаты жоқ	1	Досова Гульмира Есенбаевна

Біліктілік арттыру курстары бар	бар	
Барлық мөлшерлеме саны	2	
Қамтылған мөлшерлемелер	2	Гемерлинг Наталья Геннадьевна – мөлшерлеме Досова Гульмира Есенбаевна – 0,5 стмөлшерлеме
Мөлшерлемелер бойынша бос орындар	-	*(школа)
Мектептер бойынша бос орындар	-	*(школа)
Педагог-психологтің жеке кабинеті	имеет ся	
Кіріктірілген кабинет		-
Маман емес		-

2025-2026 оқу жылының басында білім алушылардың психологиялық денсаулығын сақтауға, білім беру ұйымында қолайлы әлеуметтік-психологиялық климат орнатуға және білім беру үдерісіне қатысушыларға психологиялық қолдау көрсетуге бағытталған жұмыс жоспары жасалды.

Психодиагностикалық бағыт: Бүкіл оқу кезеңі бойында білім алушыларды терең әлеуметтік-психологиялық зерттеу, тұлғаның жеке ерекшеліктері мен бейімділіктерін, оның оқу-тәрбие үдерісіндегі және кәсіби өзін-өзі айқындаудағы әлеуетті мүмкіндіктерін анықтау, сондай-ақ оқудағы, дамудағы және әлеуметтік бейімделудегі бұзушылықтардың себептері мен механизмдерін айқындау. Әлеуметтік-психологиялық диагностика білім алушылармен жекелей де, топтық форматта да жүргізіледі.

Диагностикалық тексеру барысында алынған мәліметтерге талдау жасалғаннан кейін, педагог-психолог қорытынды (қорытынды құжат) жасайды. Түзету жұмысының негізгі бағыты мен жүйелілігі анықталады. Диагностика нәтижелері мектеп педагогтары мен ата-аналардың назарына жеткізіледі.

2025-2026 оқу жылының 1-жартыжылдығында мектепте келесі диагностикалық зерттеулер жүргізілді:

Бірінші сынып оқушыларының психикалық үдерістерінің даму деңгейін анықтау және балалардың мектептегі оқуға дайындық дәрежесін айқындау мақсатында Е. Екжанованың әдістемесі жүргізілді. 2025-2026 оқу жылында мектепте 16 бірінші сынып оқушысы білім алуда, оның ішінде: 1 «А» сыныбында – 3, 1 «Б» сыныбында – 13 оқушы.

Диагностика нәтижелері бойынша келесі көрсеткіштер анықталды:

Жоғары жас ерекшелігі нормасын (1-топ) көрсеткендер: 1 «А» сыныбынан – 2 оқушы, 1 «Б» сыныбынан – 3 оқушы;

2-топ (Орташа норма): 1 «А» сыныбынан – 1 оқушы, 1 «Б» сыныбынан – 5 оқушы;

3-топ (Төменгі норма): 1 «А» сыныбынан – 0 оқушы, 1 «Б» сыныбынан – 4 оқушы;

4-топ (Төмен деңгей): 1 «Б» сыныбынан – 1 оқушы (ПМПК ұсынымдары берілді).

Т «Қауіп-қатер тобындағы» (девиантты немесе үлгермеушілік қаупі бар) оқушылармен түзету жұмыстары жүргізілді. Әлеуметтік-психологиялық портреттер жасалып, оқуда қиындықтарға тап болған балаларға көмек көрсету жолдары айқындалды.

Зерттеу қорытындысы бойынша балалардың мектепте бұдан әрі тиімді білім алуы үшін ұсынымдар берілді. Жұмыс «Мектеп өміріне енгізу» бағдарламасы аясында, сондай-ақ сынып сағаттары мен әңгімелесулер арқылы балаларды ұйымшылдыққа баулу және адамгершілікке тәрбиелеу бағытында жүргізілді.

Диагностика нәтижелері бірінші сыныптардағы бейімделу (адаптация) үдерісінің тұрақты өтіп жатқанын көрсетеді.

Сынып	Жеңіл бейімделу	Орташа бейімделу	Ауыр бейімделу
1«А» сынып	2уч-ся - 66,6%	1- уч-ся 33%	-
1 «Б» сынып	8 уч-ся – 61,5%	4 уч-ся – 31%	1- 7,6%

Осы оқу жылында қауіп-қатер тобындағы балалармен мақсатты түрде түзету жұмыстары, сондай-ақ сұраныс бойынша ата-аналармен консультациялық жұмыстар жүргізілді. Алынған нәтижелерге сүйене отырып, оқушылардың дезадаптациясына (бейімделе алмауына) мынадай факторлар әсер етеді деген қорытынды жасауға болады: психофизиологиялық факторлар; әлеуметтік-психологиялық факторлар (жаңа мектеп жағдайлары, ата-аналардың өз балаларының даму ерекшеліктері туралы білім деңгейінің жеткіліксіздігі).

Аталған балалар тобымен «Мектеп өміріне енгізу» түзету сабақтары өткізілді. Сынып жетекшілеріне ұсынымдар берілді, ал ата-аналар жиналысында ата-аналарға «Бала бірінші сыныпқа барады» жадынамалары таратылды. Ақпарат мектеп сайтында және әлеуметтік желілерде қайталанып жарияланды (дубликатталды).

5-сынып оқушыларының орта мектеп жағдайларына бейімделу үдерісін, жаңа мұғалімдермен, сынып жетекшісімен қалыптасып келе жатқан қарым-қатынасын және сыныптағы құрбы-құрдастарымен өзара қатынасын диагностикалау.

Қолданылған әдістемелер:

Н.Г. Лусканова бойынша мектеп мотивациясын анықтау. Мектеп мотивациясының деңгейіне әсер ететін негізгі факторлар: ойлау қабілетінің деңгейі, сыныптағы қарым-

қатынастың сипаты, жекелеген педагогтармен қарым-қатынас ерекшеліктері, сынып жетекшісінің тұлғасы, ата-аналардың ұстанымы.

Н.Г. Лусканова бойынша мектеп мотивациясын анықтау қорытындысы бойынша келесі нәтижелер анықталды:

50% оқушы мектеп мотивациясы мен мектеп белсенділігінің ең жоғары (максималды) деңгейін көрсетті. Мотивацияның жоғары деңгейі білім алушылардың мектепке жағымды көзқараспен қарайтынын, қойылатын талаптарды адекватты (дұрыс) қабылдайтынын, оқу материалын жеңіл меңгеретінін, тапсырмаларды сыртқы бақылаусыз-ақ орындайтынын көрсетеді. Олар мұғалімнің нұсқауларын мұқият тыңдайды, өздік жұмыстарға қызығушылық танытады және сыныпта қолайлы мәртебелік орынға ие.

17% оқушы – жақсы мектеп мотивациясының орташа нормасын көрсетті. Мотивацияның орта деңгейі мектепке деген жағымды көзқарасты, оқу материалын түсінуді, бағдарламаның негізгі мазмұнын меңгеруді, типтік есептерді өздігінен шешуді, қызығушылық бойынша зейін қоюды және сыныптағы көптеген балалармен достық қарым-қатынасты айқындайды. Тапсырмалар мен тапсырмаларды орындау кезінде бақылауды қажет етеді.

33% оқушы – мектепке деген жағымды көзқараста, бірақ мектеп оларды сабақтан тыс (оқудан тыс) жақтарымен қызықтырады. Бұл мотивация деңгейі білім алушылардың мектепке жақсы қарайтынын, бірақ мектеп оларды көбіне сабақтан тыс іс-шаралармен тартатынын көрсетеді; танымдық уәждері (мотивтері) аздау қалыптасқан, оларды достарымен, мұғалімдермен араласу мүмкіндігі көбірек қызықтырады.

5-сынып оқушыларының оқуға бейімделуін диагностикалау. Мектептегі басым сезімдерді айқындауға, уайымдардың (күйзелістердің) жеке сипатын және сыныптың жалпы «эмоционалдық портретін» анықтауға мүмкіндік беретін «Менің сыныбым» сауалнамасы. Бақылау.

Зерттеу қорытындылары келесідей:

5-сыныпта эмоционалды түрде ең көп қабылданатын және психологиялық тұрғыдан қолайлы болып «жеңіл» пәндер есептеледі: дене шынықтыру, көркем еңбек, музыка. Оқушылардың өз пікірінше, ең қиын сабақтар: ағылшын тілі, математика, қазақ тілі, орыс тілі, әдебиет және жаратылыстану.

Орта буында оқушыларды ең көп қызықтыратын нәрсе — жаңа нәрсені білу, дүниетанымын кеңейту, ал жалпы мектепте: жақсы көретін мұғалімдерімен және сыныптас достарымен араласу.

57% оқушы жақсырақ оқуға өздерінің ұйымшылсыздығы (жауапкершіліктің аздығы) кедергі келтіреді деп санайды және өздеріне оқуға деген ынта-ықыласын арттыру мақсатын қояды.

Кейбір балалар мектептен кейін эмоционалды және ақыл-ой шаршауын сезінеді. Бұл сезім объективті болып табылады, өйткені орта буындағы ақпараттық және эмоционалдық жүктеме бастауыш буынмен салыстырғанда айтарлықтай жоғары. Тұтастай алғанда, мектептің орта буынына деген көзқарас пен оқу мотивациясы жағымды (позитивті).

Диагностикалық зерттеулер көрсеткендей, отбасылардың шамамен 28%-ында мектеп оқушысының күн тәртібі толықтай сақталмайды. Бұл отбасыларда балалар түнде кеш, яғни сағат 23:00-ден кейін ұйқыға жатады, соның салдарынан таңертең сабаққа қиындықпен оянады. Бұл кейбір оқушылардың үй тапсырмаларын түнде кеш орындауымен байланысты.

Үрей (мазасыздық) деңгейін психодиагностикалау мақсатында бесінші сынып оқушылары арасында үрей деңгейін анықтау диагностикасы жүргізілді. Диагностика нәтижелері бойынша 5-сыныптарда барлығы 17 оқушы білім алуда, оның ішінде: 5 «А» сыныбында – 6 оқушы, 5 «Б» сыныбында – 11 оқушы.

Сынып	Жеңіл бейімделу	Орташа бейімделу	Ауыр бейімделу
5«А» класс	4уч-ся – 66,6 %	2- уч-ся -33,3%	-
5 «Б» класс	6 уч-ся – 54,5%	2уч-ся – 27,2%	2- 18,1%

Балалармен «Жасөспірім» («Новичок») бағдарламасы бойынша элеуметтік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған тренингтер өткізілді; балалардың көпшілігінде өз жетістіктері мен сәтсіздіктеріне адекватты (дұрыс) көзқарас пен өзіне сенімді мінез-құлық байқалады. Құрбы-құрдастарымен және мұғалімдермен қарым-қатынаста қиындықтарға тап болған оқушылардың айналасындағылармен өзара қатынасындағы шиеленіс деңгейі төмендеді.

«Бірінші рет бесінші сыныпқа» атты 5-сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне арналған ата-аналар жиналысында зерттеу нәтижелері жарияланды. 5-сыныптардағы бейімделу (адаптация) үдерісі жалпы алғанда сәтті өтіп жатыр деген қорытынды жасалды. Жалпы алғанда, оқушылар мектепке байланысты теріс (негативті) көзқарас пен жағымсыз эмоцияларды сезінбейді.

«Өркен» Балалардың әл-ауқатын арттыру жөніндегі ұлттық ғылыми-практикалық институты» КЕАҚ-ның «Диагностикалық әдістемелер жинағы: мектеп психологына көмек» ұсынымдарына сәйкес, мектеп ортасында девиантты мінез-құлықтың, буллинг пен кибербуллингінің алдын алуға бағытталған диагностикалық әдістемелер жүргізілді. Олар: 1-

4 сынып оқушыларына арналған «Адамшалары бар ағаш» проективті әдістемесі және Д. Олвеустың «Буллинг» әдістемесі.

Өткізілген «Адамшалары бар ағаш» әдістемесінің нәтижелері бойынша балалардың өзін және өзгелерді қабылдау ерекшеліктері, эмоционалдық тұрақтылық пен әлеуметтік өзара іс-қимыл деңгейі анықталды. Барлығы – 55 оқушы, оның ішінде диагностикаға – 52 оқушы қатысты.

Нәтижелер оқушылардың ішкі уайымдары мен қоршаған ортаға деген көзқарасын көрсетеді: бастауыш буынның 2 оқушысында әлеуметтік бейімделудегі ықтимал қиындықтар мен тұрақсыздық сезімі байқалады. Жүргізілген жұмыстардың қорытындысы бойынша сынып жетекшілері мен пән мұғалімдеріне сынып ұжымдарындағы оқушылардың эмоционалдық ахуалын жақсарту бойынша ұсынымдар берілді.

5-11 сынып оқушылары үшін Д. Олвеустың «Буллинг» әдістемесі жүргізілді. Мақсаты: Білім беру ортасындағы буллингтің таралу деңгейі мен ерекшеліктерін анықтау. Диагностикаға 5-11 сыныптардан барлығы 87 оқушы қатысты (13 оқушы ауырып мектепте болмауына байланысты сауалнамаға қатысқан жоқ).

Қорытындылар:

- Сыныптарда буллингтің негізінен жанама нысандағы (формадағы) орташа көріністері анықталды.
- Тікелей виктимизация (жәбірленушілік) 4 оқушыда байқалады, бірақ ол эпизодтық (кезеңдік) сипатқа ие.
- Жанама виктимизация жиірек кездеседі, әсіресе қыздар арасында және ол әлеуметтік оқшаулау (шеттету) түрінде көрінеді.
- Тікелей буллинг әлсіз көрінген, жекелеген оқушыларда ғана эпизодтық түрде байқалады.
- Сыныптардың эмоционалдық ахуалы — тұтастай алғанда тұрақты, алайда 2 сыныптағы балалардың бір бөлігінде үрей (мазасыздық) мен сенімсіздік белгілері байқалады.
- Оқушылар арасындағы өзара қарым-қатынастар, әсіресе бір-біріне қолдау көрсету мен қабылдауды қалыптастыру бөлігінде жұмсақ түзетуді (коррекцияны) қажет етеді.

10-11 сынып оқушылары арасында субъективті жалғыздық сезімінің деңгейін анықтау (Д. Рассел, М. Фергюсон) диагностикасының нәтижелері бойынша: Барлығы: 16 оқушы. Қатысқаны: 14 оқушы.

Мақсаты: Жалғыздық деңгейін, адамның өзін қаншалықты жалғыз сезінетінін анықтау.

№	Сынып	Қатысқан оқушылар саны	Жалғыздықтың жоғары деңгейі	Жалғыздықтың орташа деңгейі	Жалғыздықтың төмен деңгейі
1	10 «А»	3			3 – 100%
2	10 «Б»	5		2 – 40%	3 – 60%
3	11 «Б»	6			6-100%

Диагностика нәтижесі көрсеткендей, 10–11 сынып оқушыларының арасында жалғыздық сезімін орта деңгейде бастан кешіріп отырған жасөспірімдер тобы бар – бұл **2 оқушы (40%)**, бұл педагогтар мен психологтар тарапынан назар аударуды талап етеді. Коммуникативтік дағдыларды дамытуға, сенімді қарым-қатынастарды қалыптастыруға және позитивті әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдауға бағытталған **профилактикалық жұмысты жалғастыру** қажет.

10-сынып оқушылары үшін Милтон Рокичтің бейімделу үдерісін диагностикалау әдістемесі жүргізілді.

Мақсаты: құндылықтардың жеке иерархиясын анықтау. 10-сыныпта барлығы – 10 оқушы, оның ішінде 1 оқушы – үйде оқытылады.

Өткізілген әдістеме қорытындысы бойынша келесідей деректер анықталды:

- Оқушылар құндылықтар жүйесіндегі сан алуандықты көрсетеді, бұл олардың жеке ерекшеліктері мен тұлғалық даму кезеңдерін айқындайды.
- Тұтастай алғанда, құндылық бағдарлары жоғары сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне сай келеді: өзін-өзі жүзеге асыруға ұмтылу, өмірлік мақсаттарды іздеу, дүниетанымды қалыптастыру.

Жасөспірімдердің аутоагрессивті мінез-құлық бағыттылығын зерттеу мақсатында 5–11 сыныптар арасында Г. Айзенктің «Психикалық күйлерді өзіндік бағалау» әдістемесі жүргізілді.

- **Барлығы:** 98 оқушы
- **Қатысқаны:** 86 оқушы

Диагностика мәліметтері бойынша келесідей нәтижелер анықталды:

- **Мазасыздық (Тревожность).** Сыналғандардың басым бөлігінде мазасыздық көрсеткіштері орташа норма шегінде, бұл эмоционалдық тұрақтылықтың сақталғанын көрсетеді. Сыналушылардың бір бөлігінде (**2 оқушы – 2,32%**) мазасыздықтың жоғары деңгейі анықталды, бұл ішкі шиеленісті, уайымдауға бейімділікті және қосымша психологиялық қолдаудың қажеттілігін көрсетуі мүмкін.
- **Фрустрация.** Фрустрацияның орташа мәндері көпшілікке тән, бұл қиындықтарды жеңе білу қабілетін көрсетеді. Жоғары көрсеткіштер жекелеген оқушыларда (**3**

оқушы) кездеседі және бұл кедергілерді еңсерудегі қиындықтарды, көңіл қалуға бейімділікті және мотивацияның төмендеуін айғақтайды.

- **Агрессивтілік.** Тұтастай алғанда, агрессивтілік деңгейі қалыпты, бұл эмоциялардың бақылаулы түрде көрініс табатынын білдіреді.

Егер мәтінге түзетулер енгізу немесе қорытынды бөлімін (ұсыныстарды) толықтыру қажет болса, жазыңыз, көмектесуге дайынмын.

Ригидтілік . Оқушылардың көпшілігі ригидтіліктің орташа деңгейін көрсетеді, бұл олардың жас ерекшеліктеріне сай келеді.

Қорытынды

Диагностика нәтижесі көрсеткендей, оқушылардың психикалық күйлері тұтастай алғанда норма шегінде, алайда респонденттердің бір бөлігінде мазасыздық (2 оқушы), агрессивтілік пен ригидтіліктің жоғары деңгейлері анықталды. Бұл күйзеліске төзімділікті дамытуға, конструктивті қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруға және мінез-құлық икемділігін арттыруға бағытталған мақсатты психологиялық жұмыстарды жүргізу қажеттілігін көрсетеді.

Мазасыздық деңгейіне психодиагностика жүргізу мақсатында 6-сынып оқушылары арасында Филлипстің «Мектептегі мазасыздық» әдістемесі өткізілді. Диагностика нәтижелері бойынша 6-сыныптарда барлығы – 13 оқушы білім алады, оның ішінде: 6 «А» сыныбында – 3 оқушы, 6 «Б» сыныбында – 10 оқушы.

Сынып	Төмен деңгей	Орташа деңгей	Жоғары деңгей
6 «А» класс	1 уч-ся –33,3 %	2- уч-ся -66,6%	-
6 «Б» класс	6 уч-ся – 60%	2 уч-ся –20 %	2 уч-ся 20%

Диагностика көрсеткендей, жалпы алғанда оқушылар мектеп ортасына бейімделген, алайда мектеп оқушыларының бір бөлігінде — **20%-ында** педагогтар мен психологтар тарапынан назар аударуды талап ететін жоғарылаған мазасыздық байқалады. Жоғарылаған мазасыздық өзіне сенімсіздік, бақылау жұмыстарының алдындағы қорқыныш, мұғалімдермен және құрдастарымен қарым-қатынастағы қиындықтар түрінде көрініс табуы мүмкін.

Мазасыздықтың орташа деңгейі табиғи жас ерекшеліктерін және бейімделудің уақытша қиындықтарын көрсетеді.

Ұсынылады: мазасыздықты төмендетуге, өзіне деген сенімділікті дамытуға, оқу әрекетіне жағымды көзқарас қалыптастыруға және тұлғааралық байланыстарды нығайтуға бағытталған профилактикалық жұмыстарды жүргізу.

«ӨРКЕН» БҰӨПИБД (Балалардың әл-ауқатын арттыру ұлттық ғылыми-практикалық институты) жоспарына сәйкес, 1–4 сынып оқушыларымен «Саған қалай қарайды / Саған деген қарым-қатынас қандай» тақырыбында экспресс-сауалнама жүргізілді.

- **Барлығы:** 55 оқушы
- **Қатысқаны:** 51 оқушы

Сауалнама балалар арасындағы тұлғааралық қарым-қатынастардың ерекшеліктерін, сондай-ақ ересектер (мұғалімдер, ата-аналар) тарапынан болатын қарым-қатынасты анықтауға бағытталған.

Алынған мәліметтер оқушылардың ұжымдағы өз орнын субъективті қабылдауын және эмоционалдық жайлылық деңгейін көрсетеді.

Сауалнама нәтижесі көрсеткендей, 1–4 сыныптардағы әлеуметтік-психологиялық ахуал тұтастай алғанда қолайлы, құрдастары мен ересектер тарапынан болатын қарым-қатынасты қабылдауға байланысты қиындықтар байқалмайды.

5–11 сынып оқушыларымен «Саған қалай қарайды / Саған деген қарым-қатынас қандай» тақырыбында экспресс-сауалнама жүргізілді.

- **Барлығы:** 99 оқушы
- **Қатысқаны:** 83 оқушы

Оқушылардың басым бөлігінде игі ниетті және құрметпен қарау қарым-қатынасы байқалады, бұл қалыптасқан позитивті әлеуметтік-психологиялық ахуалды айғақтайды.

- Оқушылардың бір бөлігінде жағымсыз қабылдау эпизодтары (әділетсіздік сезімі, елемеушілік, ренішті сөздер) анықталды, бұл тұлғааралық қарым-қатынастағы қиындықтарды және айналадағылардың бағалауына жоғары сезімталдықты көрсетуі мүмкін.
- Жоғары сыныптарда ересектер мен құрдастарына деген сыни көзқарас жиі тіркеледі, бұл жасөспірімдік кезеңнің жас ерекшеліктерімен: дербестікке ұмтылумен және танылуға деген жоғары қажеттілікпен байланысты.
- Оң жауаптар оқушылардың көпшілігінде мектеп ортасында қабылдану және қауіпсіздік сезімінің бар екенін растайды.

Қорытынды

Сауалнама нәтижесі көрсеткендей, 5–11 сыныптардағы әлеуметтік-психологиялық ахуал тұтастай алғанда қолайлы, алайда оқушылардың бір бөлігінде құрдастары тарапынан болатын қарым-қатынасты қабылдауға байланысты қиындықтар байқалады.

Ұсынылады: балалар арасында өзара құрметті қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру, эмпатия және өзара көмек көрсету дағдыларын дамыту бойынша жұмысты жалғастыру;

жалғыздық немесе әділетсіз қарым-қатынас сезімін бастан кешіріп отырған оқушыларға жеке қолдау көрсетуге назар аудару.

«ӨРКЕН» БҰӨПИБД жоспарына сәйкес, 5–11 сынып оқушыларымен К. Риффтің «Жасөспірімнің әл-ауқат шкаласы» диагностикасы жүргізілді.

Мақсаты: Негізгі компоненттерді бағалау арқылы жасөспірімнің психологиялық әл-ауқат деңгейін анықтау.

- **Барлығы:** 99 оқушы
- **Қатысқаны:** 81 оқушы

Диагностика нәтижелері бойынша жасөспірімдердің психологиялық әл-ауқаты тұтастай алғанда қанағаттанарлық деңгейде екені анықталды, алайда оқушылардың бір бөлігінде — **4 оқушыда (5%)** өзін-өзі қабылдау және тұлғааралық қарым-қатынас саласында қиындықтар байқалады.

Ұсынылады:

- Өзіне деген сенімділікті дамытуға бағытталған диагностикалық әдістемелер мен профилактикалық жұмыстарды жүргізу;
- Конструктивті қарым-қатынас пен қолдау көрсету дағдыларын қалыптастыру;
- Тұлғалық өсу мен өзін-өзі жүзеге асыру үшін жағдайлар жасау.

Ақпан айында Д. А. Леонтьевтің бейімдеуіндегі С. Маддидің «Өмірге төзімділікті зерттеу» диагностикасы жүргізілді.

Зерттеудің мақсаты: Сынып ұжымындағы оқушылардың өмірге төзімділік деңгейін анықтау, жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру және күйзеліске төзімділікті арттыру үшін мықты тұстары мен даму аймақтарын айқындау.

Сынып ұжымдарындағы өмірге төзімділік деңгейін зерттеу қорытындысы бойынша оқушылардың өмірлік қиындықтар мен күйзеліс жағдайларына деген көзқарасының ерекшеліктерін көрсететін мәліметтер алынды.

Әдістеме өмірге төзімділіктің үш негізгі компонентін бағалауға мүмкіндік береді:

- **Белсенділік** — болып жатқан оқиғаларға деген қызығушылық деңгейі және ұжым өміріне белсенді қатысуға дайындық.
- **Бақылау** — оқиғаларға әсер ету мүмкіндігіне деген сенім және нәтижелер үшін жауапкершілікті сезіну.
- **Тәуекелді қабылдау** — қиындықтарды өмірдің табиғи бөлігі және даму мүмкіндігі ретінде қабылдауға дайындық.

Бұл компоненттердің көрініс табу деңгейіне байланысты келесідей үрдістерді атап көрсетуге болады:

- **Жоғары көрсеткіштер** — ұжымның ұйымшылдығын, белсенділігін және қиындықтарды конструктивті түрде еңсере білу қабілетін білдіреді.
- **Орташа мәндер** — мәселелерді шешуге арналған ресурстардың бар екенін көрсетеді, алайда күшті қысым түскен жағдайда күмән туындауы және белсенділіктің төмендеуі мүмкін.
- **Төмен көрсеткіштер** — қиындықтардан қашуға бейімділікті, өз күшіне деген сенімділіктің жеткіліксіздігін және қосымша қолдаудың қажеттілігін көрсетеді.

Практикалық маңызы

Диагностика нәтижелері сынып ұжымының мықты тұстары мен даму аймақтарын анықтауға мүмкіндік береді. Өмірге төзімділік деңгейіне қарамастан, бұл қасиетпен жұмыс істеу келесілерге ықпал етеді:

- Жағымды психологиялық ахуалды қалыптастыруға;
- Өзара көмек және қолдау көрсету дағдыларын дамытуға;
- Оқушылардың күйзеліске төзімділігі мен бейімделгіштігін арттыруға;
- Мотивацияны және бірлескен іс-әрекетке белсенді қатысушылықты нығайтуға.

Аутоагрессивті мінез-құлықтың алдын алу (профилактикасы) мақсатында 5–9 сынып оқушылары арасында С. Г. Корчагинаның «Жалғыздық сезімін бастан кешу шкаласы» диагностикасы жоспарланып, өткізілді.

- **5–9 сыныптардағы оқушылардың жалпы саны:** 84
- **Қатысқаны:** 76
- **Қатыспағаны (себепті):** 8

С. Г. Корчагинаның «Жалғыздық» әдістемесі жалғыздықты субъективті қабылдауды анықтауға мүмкіндік беретін қысқа әрі ақпараттық құрал болып табылады. Ол адамның өзін қаншалықты оқшауланған сезінетінін анықтауға көмектеседі және әлеуметтік байланыстар мен эмоционалдық күйдің сапасын жақсарту бойынша ұсыныстарға негіз болады.

Диагностика нәтижесі жалғыздық сезімін бастан кешудің **орташа деңгейін** көрсетті. Оқушылардың басым бөлігінде — **норма (қалыпты деңгей)**. Тұтастай алғанда, оқушылар әлеуметтік байланыстарға бейімделген, алайда эмоционалдық жақындық пен сенімді байланыстарды нығайтуды қажет етеді. Қарым-қатынас сапасын арттыру бағытында дер кезінде жүргізілген жұмыс оқшаулану сезімінің күшею қаупін төмендетуге және өмірге деген субъективті қанағаттанушылық сезімін арттыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, **жоғары деңгейді** көрсеткен 1 оқушы анықталды.

Нәтижелері:

№	Сынып	Оқушылар саны	Қатысқандар саны	Жалғыздықтың жоғары деңгейі	Жалғыздықтың орташа деңгейі	Жалғыздықтың төмен деңгейі
1	5А	6	6	0	6 -100%	-
2	5Б	11	8	0	7 – 87,5 %	1- 12,5%
3	6А	2	2	0	2- 100%	-
4	6Б	11	11	0	9 – 81,8%	2-18,2 %
5	7А	6	4	0	3-75%	1-25%
6	7Б	11	10	0	6 - 60%	4- 40%
7	8А	3	2	0	1-50%	1-50%
8	8Б	13	12	1-8,3%	9- 75%	2- 16,7%
9	9А	7	7	0	6- %	1-
10	9Б	14	13	0	11- 84,6%	2- 15.4%
	итог	84	67			

Д. Олвеустің «Буллинг» әдістемесінің 2-кезеңі жоспарланып, өткізілді. Жұмыс 5–11 сынып оқушыларымен жүргізілді.

Мақсаты: Білім беру ортасындағы буллингтің таралу деңгейі мен ерекшеліктерін анықтау.

5–11 сыныптардан **барлығы 85 оқушы** қатысты. (14 оқушы ауырып, мектепте болмауына байланысты сауалнамаға қатысқан жоқ).

Диагностика оқушылардың тұлғааралық қарым-қатынастарының, эмоционалдық күйінің және белсенді қатысушылық (вовлеченность) деңгейінің негізгі көрсеткіштерін қамти отырып, толық көлемде жүргізілді. Алынған мәліметтерді талдау келесіні көрсетті:

- Оқушылар арасында **тәуекел тобы (риск тобы) анықталған жоқ.**
- Тұлғааралық қарым-қатынас көрсеткіштері қалыпты деңгейде (норма шегінде), шиеленісті (конфликтілі) жағдайлар тіркелген жоқ.
- Оқушылардың эмоционалдық күйі тұрақты, мазасыздық үрдістері байқалмайды.
- Ұжымдар өзара іс-қимылдың (өзара қарым-қатынастың) қолайлы деңгейін көрсетіп отыр.

Қосымша профилактикалық шараларды қолдануға негіздер анықталған жоқ.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы және кәсіби өзін-өзі анықтау процесін белсендіру мақсатында келесі диагностикалық әдістемелер жоспарланып, өткізілді:

Оқушылардың кәсіби бейімділігін диагностикалау:

- Е. Климовтың ДДО (Дифференциалды-диагностикалық сауалнама) мамандықтар жіктеуі бойынша диагностикасы
- Е. Климовтың кәсіби таңдау уәждерін (мотивтерін) анықтауға арналған сауалнамасы
- А. Голомштоқтың Г. Резапкина бейімдеген, белгілі бір қызмет түріне деген қызығушылықтар мен бейімділіктерді анықтауға арналған «Қызығушылықтар картасы» диагностикасы

Оқушылар арасында жүргізілген кәсіптік бағдар беру диагностикасының нәтижелері бойынша келесілер анықталды:

Е. Климовтың ДДО (Мамандықтар жіктеуі) диагностикасы: оқушылар мамандық типтері бойынша әртүрлі таңдау басымдықтарын көрсетті («адам–адам», «адам–техника», «адам–белгілер жүйесі», «адам–табиғат», «адам–көркем бейне»).

Е. Климовтың Кәсіби таңдау уәждері (мотивтері) сауалнамасына сәйкес: мамандық таңдаудың негізгі уәждері — қызметтің мазмұнына деген қызығушылық, өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндігі және еңбектің әлеуметтік маңыздылығы болып табылады. Материалдық факторлар екінші кезектегі рөлді атқарады.

Г. Резапкинаның Қызығушылықтар мен бейімділіктерді анықтау диагностикасы бойынша: оқушылар қызметтің әртүрлі түрлеріне тұрақты қызығушылық танытуда, бұл оларда базалық кәсіби бейімділіктердің қалыптасқанын айғақтайды.

А. Голомштоқтың «Қызығушылықтар картасы» қорытындысы бойынша: нәтижелер қызығушылықтардың кең ауқымы бар екенін растайды, бұл алдағы уақытта кәсіби өзін-өзі анықтау үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Жалпы қорытынды: оқушылар кәсіби қызығушылықтар мен уәждердің (мотивтердің) белсенді қалыптасу кезеңінде. Көпшілігінде өз қызығушылықтары мен жеке бейімділіктеріне сәйкес келетін мамандықты таңдауға деген жағымды бағыттылық байқалады.

Осы оқу жылында педагог-психологтар буллингтің алдын алуға, қауіпсіз әрі қолдау көрсетуші ортаны қалыптастыруға, әлеуметтік-психологиялық ахуалды диагностикалауға және балаларды, педагогтер мен ата-аналарды сүйемелдеуге бағытталған «ДосболЛІКЕ» бағдарламасымен ынтымақтастықта жұмысты бастайды.

Оқу жылы бойы сүйемелдеудің әртүрлі бағыттары бойынша жұмыстар жүргізілді.

Ерекше білім беруді қажет ететін ЕБҚ – (ерекше білім беруді қажет ететін) оқушыларды сүйемелдеу.

- Оқушылар арасындағы мазасыздық, агрессивтілік деңгейін және тұлғааралық шиеленістерді анықтау мақсатында жүйелі түрде сауалнамалар мен тестілеулер

жүргізу (Сыныптардағы және тұтастай мектептегі әлеуметтік-психологиялық ахуалға мониторинг жүргізу).

- **Буллингтің алдын алу (профилактикасы):** Эмпатияны, конструктивті қарым-қатынас және шиеленістерді шешу дағдыларын дамыту бойынша тренингтер мен сынып сағаттарын ұйымдастыру.
- Оқушыларды жағымды қарым-қатынасты нығайтатын акциялар («Достық қолын соз») мен жобаларға тарту.

Педагогтермен және әкімшілікпен жұмыс: Педагогтерді буллинг белгілеріне әрекет ету алгоритмдеріне үйрету. Агрессивті немесе мазасыз мінез-құлық танытатын балалармен өзара іс-қимыл жасау мәселелері бойынша кеңес беру.

Ата-аналармен жұмыс: Буллингтің алдын алу мәселелері бойынша кеңестер мен ата-аналар жиналыстарын өткізу. Ата-аналарды баланы қолдау және отбасындағы конструктивті өзара іс-қимыл дағдыларына баулу.

Жеке сүйемелдеу: Құрбан (жәбірленуші) немесе агрессор рөлінде болған балалармен жұмыс жасау. Мазасыздық деңгейі жоғары немесе өзіне деген сенімділігі (өзін-өзі бағалауы) төмен жасөспірімдерді қолдау. Мінез-құлықты түзетудің жеке жоспарларын әзірлеу.

Түзету-дамыту бағыты

Жоспарға сәйкес мектепке бейімделу деңгейі төмен балалармен (1-сынып оқушылары) топтық түзету-дамыту сабақтары, мазасыздық деңгейі жоғары екенін көрсеткен 5-сынып оқушыларымен топтық және жеке сабақтар өткізілді. Аутодеструктивті мінез-құлықты анықтауға бағытталған диагностика нәтижелері бойынша топтық сабақтар ұйымдастырылды. Анықталған тәуекел тобындағы (риск тобындағы) оқушылармен және есептің әртүрлі түрлерінде тұрған оқушылармен түзету-дамыту сабақтары жүргізілді.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы және кәсіби өзін-өзі анықтау процесін белсендіру аясында 9, 11-сынып оқушыларымен «Кім болғым келеді?», «Заманауи мамандықтар атласы» атты дамытушылық сабақтар өткізілді.

Салауатты өмір салты дағдыларын қалыптастыру және аутоагрессивті мінез-құлықтың алдын алу (профилактикасы) мақсатында 7–11 сыныптарда «Денсаулық және өмірлік дағдылар» тақырыбында сабақтар жүргізілді.

Оқушыларды емтихандарға және қорытынды аттестаттауға дайындау барысында келесі тақырыптарда кеңестер (консультациялар) өткізілді: «Сенімді және сенімсіз мінез-құлық», «Стресс. Пайдасы ма, әлде зияны ма?», «Емтихан кезеңінде стресстің алдын алу».

Оқушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, олардың табысты әлеуметтік-психологиялық бейімделуі мен жан-жақты тұлғалық дамуына жағдай жасау мақсатында жадынамалар (памяткалар), стендтік ақпараттар және дәріс материалдары дайындалды.

Кеңес беру бағыты

Ата-аналарға арналған келесі тақырыптарда кеңестер (консультациялар) өткізілді: «Отбасы және оның ЕБҚ бар баланы дамыту мен тәрбиелеудегі рөлі», «Бейімделу кезеңінде балаларға қолдау көрсету әдістері мен тәсілдері туралы ата-аналардың хабардарлығы», «Сіздің балаңыз — бесінші сынып оқушысы».

Ақпараттар «Мектеп сайты», «Ватсапп», «Инстаграм» ақпараттық алаңдарында жарияланды.

Эмоционалдық кернеуді түсіру және стресске төзімділікті арттыру бойынша жеке кеңестер (консультациялар) өткізілді.

«Мектептегі татуласу қызметі» өз жұмысын жалғастырды (Даулар мен шиеленісті жағдайларды шешуге көмек көрсету).

Білім беру процесіне қатысушыларды ақпараттандыру бойынша ағартушылық іс-шаралар ұйымдастырылды. Мұғалімдердің психологиялық-педагогикалық құзыреттілігін қолдау жүзеге асырылды (стенд, жадынамалар, буклеттер, семинарлар). Ақпараттық стендтерде кәмелетке толмағандарға қатысты қатыгездік пен зорлық-зомбылық орын алған жағдайда көмек сұрап жүгінуге болатын орындар туралы ақпарат орналастырылды.

Сынып жетекшілеріне арналған кеңестер (консультациялар) өткізілді. «Жыныстық тиіспеушілік дегеніміз не?», «Кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу» тақырыптарында ауызша журналдар жүргізілді.

«Мінез-құлық ережелері мен қауіпсіздік туралы» сынып сағаттары өткізілді. Сынып сағаттарында салауатты өмір салтын қалыптастыру мақсатында «Нашақорлықтың, алкоголизмнің, уытқұмарлықтың (токсикоманияның) және шылым шегудің алдын алу» тақырыптарында сабақтар жүргізілді.

Оқушыларға арнап «Салауатты өмір салты туралы» жадынамалар дайындалды.

Педагог-психологтар келесі материалдарды дайындады:

Бейне-таныстырылымдар (видеопрезентациялар):

- 6–7 сынып оқушыларына арналған «Қыздардың жеке гигиенасы», «Жасөспірімдердің жеке гигиенасы»;
- 8–11 сынып оқушыларына арналған «Ерте жүктіліктің алдын алу»;
- 9–11 сынып оқушыларына арналған «Ерте жыныстық қатынастың салдары».

Оқушыларға арналған жадынамалар:

- «Құрбан болмау үшін не білу керек?», «Балалар мен жасөспірімдерге арналған ережелер», «Сенің нық "жоқ" деген сөзің!».

Ата-аналарға (заңды өкілдерге) арналған жадынамалар:

- «Тұлғаның жыныстық тиіспеушілігі бойынша ата-аналарға арналған жадынама мен ұсыныстар», «Балалар мен жасөспірімдерге арналған ережелер», «Сенің нық "жоқ" деген сөзің!».

Ата-аналар жиналыстары, чаттардағы хабарламалар:

1–11 сыныптар аралығында келесі тақырыптарда ата-аналар жиналыстары өткізілді: «Интернет кеңістігіндегі қауіпсіз мінез-құлық. Ата-ана бақылауы», «Баланы мектепке қалай дайындау керек», Балалардың мектепте оқуға психологиялық дайындығы – «Бірінші рет, бірінші сыныпқа», «Дағдарысты жағдайларда жасөспірімге көмек көрсетудегі ересектердің рөлі».

- Жалпымектептік ата-аналар жиналыстарында сөз сөйлеу (баяндамалар жасау).
- **Бастауыш буын сынып жетекшілеріне арналған келесі тақырыптардағы кеңестер (консультациялар):** «Балалардың мектепке психологиялық дайындығы», «Мектепке дезадаптациялану (бейімделе алмау) және онымен байланысты оқудағы қиындықтар».
- **5, 10-сынып жетекшілеріне арналған кеңестер:** «Оқушылардың әлеуметтік-психологиялық ерекшеліктері».

Профилактикалық бағыт

Төменгі буын жасөспірімдердің стресске төзімділігін дамыту арқылы олардың психологиялық денсаулығын сақтау және нығайту мақсатында «Біз жеңеміз!», «Агрессиясыз қарым-қатынас жасай аламыз» тақырыптарында тренинг сабақтары өткізілді. «Тәуекел тобындағы» (риск тобындағы) балалармен жұмыс істеуде мектептің әлеуметтік-педагогикалық қызметімен өзара іс-қимыл жасау жұмыстары жалғастырылды.

2024 жылдың 03.11. – 14.11. аралығында мектепте педагог-психологтардың «Эмоционалды интеллект — гармонияға (үйлесімділікке) апарар жол» тақырыбында онкүндігі өткізілді.

Онкүндіктің мақсаты: Білім беру процесіне қатысушылардың барлығының эмоционалды интеллект деңгейін арттыру, өзін-өзі реттеу (саморегуляция), эмпатия және тиімді қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

Мұқият ойластырылған тақырыптық онкүндік оқушы тұлғасын дамытуға, баланың әртүрлі өмірлік жағдайлардағы мінез-құлық дағдыларын шыңдауға тамаша мүмкіндік береді. Осы міндеттерді іске асыру онкүндіктің әртүрлі іс-шаралары арқылы жүзеге асырылды.

Білім беру кеңістігіне қатысушылардың барлығының эмоционалды интеллект деңгейін арттыру, өзін-өзі реттеу, эмпатия және тиімді қарым-қатынас дағдыларын дамыту мақсатында «Эмоционалды интеллект — гармонияға апарар жол» тақырыбында стендтік ақпарат рәсімделді. Психологиялық денсаулықтың маңыздылығы туралы ақпарат орналастырылып, «Күлкі сыйла» акциясы өткізілді.

Бастауыш мектеп оқушылары жағымды эмоциялардың пайдасы мен оған деген көзқарас туралы «Ох пен Ах» мультфильмін, ал орта буын оқушылары «Позитивті ойлаудың күші» бейнеролигін тамашалады. Сондай-ақ, оқушылар «Нейрогимнастика — миға арналған жаттығулар» сабақтарына, «Менің эмоцияларым» суреттер көрмесіне қатысты. Стандартты емес жабдықтарды, зияткерлік және дамытушылық ойындарды қолдана отырып өткізілетін, қалыптасқан дәстүрлі «Қолымнан бәрі келеді, бәрін істей аламын» бағдарламасы, «Нейрогимнастика — миға арналған жаттығулар» практикалық сабақтары және «Гүлді таңда!» акциясы ерекше назар аудартты.

Бастауыш сыныптарда эмпатияны, өзін-өзі рефлексиялауды және конструктивті қарым-қатынас дағдыларын дамыту, сенімділік, қолдау және ішкі үйлесімділік атмосферасын құру мақсатында сынып жетекшілерімен бірлесіп «Нейро-сергітулер», «Біз — командамыз!» ойын-тренингі және «Менің өмірлік ұстанымым» тақырыбында әңгімелесу өткізілді.

1-сыныптарда «Психологиялық даму сабақтары» жалғастырылды.

Ата-аналарға арналып достық, позитивті ойлау тақырыптарында жадынамалар мен кеңестер (консультациялар) жарияланды. Ата-аналарға арналған кеңестер: «Баланың EQ-ын (эмоционалды интеллектін) қалай дамыту керек», «Отбасыдағы қарым-қатынас стилі». Педагогикалық ұжым үшін жас кезеңдері бойынша, сондай-ақ суицидалды мінез-құлық пен депрессивті күйлердің алдын алу бойынша жадынамалар дайындалды.

Педагогтерге арналған «Мұғалім жұмысындағы эмоционалды интеллект» шеберлік сыныбы (мастер-класс) және «Психологиялық кедергілерді анықтаймыз» тесті өткізілді. Оқушылар «Күлкі сыйла», «Жылы сөз» акцияларына қатысты. Олар достық пен күлкінің ғажайып пайдасы, позитивті ойлаудың күші мен жан саулығы (психологиялық денсаулық) тақырыптарында ой бөлісті. «Өз эмоцияңды басқар» атты сынып сағаттарына қатысты. «Біз — командамыз» ойын-тренингі, жаттығулар кешені (нейрогимнастика), стандартты емес жабдықтарды қолдана отырып өткізілген «Қолымнан бәрі келеді, бәрін істей аламын!» конкурстық бағдарламасы ерекше қызығушылық тудырды.

Педагог-психологтар психологиялық денсаулықтың маңыздылығы туралы түрлі кеңестер (консультациялар) дайындап, жариялады («Достық психологиясы», «Стресске төзімділік»). Дамытушылық сабақтар, көңіл-күйді көтеретін акциялар, конкурстық бағдарламалар, әңгімелесулер мен психологиялық даму сабақтары өткізілді.

Әлеуметтік желілердегі және мектеп сайтындағы онкүндік жарияланымдарының сілтемелері:

<https://www.instagram.com/p/DQrHpyfDUK1/?igsh=MWNmdXhxcTVleXF0Mw==>

<https://www.instagram.com/p/DQrHxmLjbAS/?igsh=b25zejBnaWxpZTI0>

<https://www.instagram.com/p/DQtqKbJDfQi/?igsh=MXh3cnQ1ejJhYmE2ZA==>

<https://www.instagram.com/p/DQ6c4DLDXP5/?igsh=aTBzNzkwanBIYnEz>

<https://www.instagram.com/p/DQ6c5Q0jer9/?igsh=Z2IyajBhbm0zamNq>

<https://www.instagram.com/p/DRCJB-9DVIE/?igsh=MTgzcWdyZXlzdnhroQ==>

<https://www.instagram.com/p/DRCJHfoDRM-/?igsh=bHp3ZmZhOTI2dWV4>

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу

2025-2026 оқу жылының басында мектепте ПМПК (психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация) қорытындысы бар 10 оқушы болды. Жыл ішінде тізімдерді түзету жұмыстары жүргізілді. ПМПК қорытындылары негізінде мектепте 11 оқушы есепке алынды (мектептен кеткендер және жаңадан қосылғандар бар).

Оқу жылының басында оқушылардың білім және даму деңгейін анықтау мақсатында психологиялық диагностика жүргізілді, оның негізінде ағымдағы оқу жылына арналған жеке даму бағдарламасы құрылды. Жеке бағдарламада жұмыстың мақсаттары, негізгі бағыттары және баланың даму динамикасы көрсетілген. Диагностикалық зерттеу барысында келесі ерекшеліктер зерделенді: танымдық процестер (назар аудару, есте сақтау, ойлау, қабылдау) және конструктивті әрекет.

Психологиялық қызмет келесі бағыттар бойынша жүзеге асырылды: психологиялық диагностика, психологиялық профилактика, дамытушылық және түзету жұмыстары, психологиялық кеңес беру, психологиялық ағарту.

Психологиялық көмек педагогтер мен ата-аналардың сұранысы (және оның негізділігі) бойынша немесе психологиялық диагностика нәтижелері мен ПМПК ұсынымдары негізінде ұйымдастырылды.

Түзету-дамыту жұмыстары жеке және кіші топтық (немесе шағын топтардағы) сабақтар нысанында жүргізілді. Балалар мәселелерінің ұқсастығы, өзекті және жақын арадағы даму аймақтары, эмоционалды-еріктік сферасының ерекшеліктері ескеріле отырып топтарға біріктірілді, түзету ойындары мен жаттығулары өткізілді.

Кеңес беру. Психологиялық кеңес беру ата-аналар кездесетін мәселелерді шешуде психологиялық көмек көрсетуден тұрды.

Ағарту және профилактика. Педагогтердің психологиялық құзыреттілігін арттыруға жағдай жасау мақсатында өзекті әрі қажетті стендтік ақпараттар іріктеліп, ата-аналар мен педагогтерге арналған нақты ұсынымдар әзірленді.

Ұйымдастырушылық-әдістемелік жұмыс

- Жұмыс құжаттамаларын рәсімдеу және толтыру. Диагностикалық зерттеулердің нәтижелерін талдау және өңдеу, қорытындылар жазу (оқу жылы бойы).
- ЕБҚ (ерекше білім беру қажеттіліктері) бар балаларға арналған жеке бағдарланған дамытушылық немесе түзету жоспарларын құру және жазу.

Өздігінен білім алу (самообразование).

- Педагог-психологтар жоспарланған іс-шараларға, біліктілікті арттыру курстарына, онлайн-курстарға, кездесулер мен кеңестерге қатысуды жалғастыруда. Сөз сөйлеу, сабақтар мен кеңес берулерге арналған материалдар зерделеніп, әзірленуде. **Есептік құжаттама жүргізіледі.**
- Педагог-психологтар сынып жетекшілерінің әдістемелік бірлестігі (ӘБ) жұмысына, басшы жанындағы кеңестерге және Педагогикалық кеңестерге, соның ішінде «Адал азамат — жобадан жүзеге асыруға» атты практикумдарға қатысты.

Қорытындылар:

2025-2026 оқу жылы бойы педагог-психологтар оқушылардың психологиялық әл-ауқатын қамтамасыз етуге бағытталған жүйелі жұмыс жүргізді.

Өткізілген іс-шаралар өзекті қиындықтарды анықтауға, оларды еңсеру жолдарын белгілеуге және танымдық, эмоционалдық әрі әлеуметтік сфераларды дамытуда оң динамиканы қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Бейімделу (адаптация) деңгейін, мазасыздықты (тревожность) және тұлғааралық қарым-қатынастарды анықтау мақсатында диагностикалық іс-шаралар жүзеге асырылды;

Қарым-қатынас дағдыларын дамыту, дау-жанжалдардың алдын алу және өзара сыйластық мәдениетін қалыптастыру бойынша профилактикалық сабақтар мен тренингтер ұйымдастырылды;

Диагностикалық әдістемелердің, сүйемелдеу топтарының, ПМПК нәтижелері бойынша оқуда және қарым-қатынаста қиындықтарға тап болған оқушыларды, сондай-ақ ЕБҚ бар балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу (ППС) бойынша жеке жұмыстар жалғастырылды;

Педагогтер мен ата-аналарға балаларды тәрбиелеу және оларға қолдау көрсету мәселелері бойынша кеңес беру (консультациялық) көмегі көрсетілді.

Оң нәтижелер: Оқушылардың басым бөлігінде оқу уәждемесінің (мотивациясының) және өзіне деген сенімділіктің артқаны байқалады. Қарым-қатынас дағдыларының деңгейі және топта жұмыс істеу біліктілігі жоғарылады. Ата-аналар бірлескен іс-шаралар мен кеңестерге (консультацияларға) белсендірек қатыса бастады.

Қиындық тудырған мәселелер: Балалардың бір бөлігінде зейін шоғырландыру және эмоционалды тұрақтылық қиындықтары сақталуда (ПМПК санаты). Оқу жүктемесіне және тұлғааралық қарым-қатынастарға байланысты жоғары мазасыздық байқалады (Сүйемелдеу тобы). Өзін-өзі реттеу (саморегуляция) дағдыларының деңгейі жеткіліксіз оқушылар тобы анықталды.

Педагог-психологтар мен психологиялық қызметтің жұмысы мектептегі әлеуметтік-психологиялық ахуалды нығайтуға, мазасыздық пен дау-жанжалдардың алдын алуға, сондай-ақ оқушылардың конструктивті қарым-қатынас және өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуға ықпал етті. Бала тұлғасының үйлесімді дамуына жағдай жасау мақсатында педагогтер мен ата-аналарды қолдау бойынша жұмыстар жүзеге асырылды.

Педагог-психологтар: Н.Г. Гемерлинг
 Г.Е. Досова